

O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining
Iqlim o'zgarishi oqibatlarini kamaytirish va "yashil" iqtisodiyotga
o'tishni tezlashtirish masalalari bo'yicha komissiyasi

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" ijtimoiy – iqtisodiy, siyosiy, ilmiy – ommabop jurnal

**“YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH VA EKOLOGIK
BARQAROR RIVOJLANISH BOSQICHLARIDA
ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI
SHAKLLANTIRISHNING MUAMMO VA YECHIMLARI”
Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi**

2025-YIL 3-DEKABR

**Republican Scientific–Practical Conference
“CHALLENGES IN DEVELOPING ADVANCED
ENGINEERING SCHOOLS FOR GREEN ECONOMY
AND ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY”**

3 DECEMBER 2025

**Республиканская научно-практическая конференция
«ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕРЕДОВЫХ
ИНЖЕНЕРНЫХ ШКОЛ В РАЗВИТИИ ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ»**

3 ДЕКАБРЯ 2025 ГОДА

10-MAXSUS SON

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 296 sahifa.
2025-yil, dekabr*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

OLIIY TA'LIMDA EKO-TURIZMNI RIVOJLANTIRISH ORQALI OROLBO'YI HUDUDINING EKOLOGIK BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASH.....	8
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich	
"YASHIL ENERGETIKA" – O'ZBEKISTONNING YASHIL VA SOG'LOM KELAJAGI IQTISODIYOTIMIZNING YANGI DRAYVERI.....	11
Abdushukur Hamzayev	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISHDA EKOLOGIK MADANIYATNING AHAMIYATI.....	14
Xodjayeva Mohira Mirzaxmadovna	
O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISH: IQTISODIY, EKOLOGIK VA IJTIMOIIY TRANSFORMATSIYA YO'NALISHLARI.....	17
Xofizov Baxriddin Turdievich, Raximov Oybek Raimovich	
QAYTA TIKLANUVCHI YASHIL ENERGIYA: BARCHA UCHUN MUHIM MASALA.....	21
Muxiddin Kalonov	
YASHIL IQTISODIY TRANSFORMATSIYA JARAYONIDA SOLIQ MEXANIZMLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	25
Xudoyqulov Sadriddin Karimovich	
"YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ASOSIDA "YASHIL O'SISHNI" TA'MINLASH: MUOMMO VA YECHIMLAR	28
Makhmudov Nosir Makhmudovich	
YASHIL OBLIGATSIYALAR: IQTISODIY FAOLLIK VA HISOB YURITISHNING DOLZARB MASALALARI	32
Norboy G'anievich Karimov	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL IQTISODIYOT VA EKOLOGIK BARQAROR RIVOJLANISHDA ILG'OR MUHANDIS MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHDA EKOLOGIK TA'LIM MUAMMOLARI VA YECHIMLARI".....	35
Nazarov Xolmurod	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA TEXNOPARKLARNING AHAMIYATINI AKADEMIK TA'LIM JIHATIDAN TAKOMILLASHTIRISH	42
Sanjarbek Mirzaliyev Maxamatjon o'g'li	
KO'P YILLIK DARAXTLARNI XATLOVDAN O'TKAZISH, RAQAMLASHTIRISH VA ILMIY BAHOLASH TIZIMI: EKOLOGIK MONITORING VA SHAHARNING YASHIL INFRASTRUKTURASINI BOSHQARISH UCHUN ILG'OR MODEL.....	44
Pirmuhamedov Ulug'bek Botirovich	
MUMKIN BO'LGAN MUQOBIL SUV MANBASI SIFATIDA YOMG'IR SUVLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	47
Khursanov Kamol Erkinovich	
HUDUDLARNING XUSUSIYATLARI ASOSIDA IJTIMOIIY HIMOYA XARAJATLARINI DIFFERENSIAL MOLIYALASHTIRISH MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	50
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
INDUSTRIYAL SANOAT EHTIYOJLARIGA MOS, INNOVATSIYALAR YARATISHGA QODIR MUHANDISLARNI TAYYORLASHDA ILG'OR MUHANDISLIK MAKTABLARI VA "YASHIL" IQTISODIYOT INTEGRATSIYASINING STRATEGIK AHAMIYATI.....	53
Sherzod Qurbonov	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUB'EKTLARINING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
ENERGIYA TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARNI JORIY QILISHDA YASHIL BUXGALTERIYANING ROLI	59
Tashmanov G'olib Davronovich	
YASHIL BUXGALTERIYA VA YASHIL MOLIYANI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK DOLZARBLIGI	63
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	

EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING IJTIMOY-IQTISODIY TAHLILI.....	66
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
QISHLOQ XO'JALIGIDA ISHLAB CHIQARISHNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIJIY TAJRIBALARI.....	69
Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
АРХИТЕКТУРНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ БЕЗОПАСНЫХ И ДОСТУПНЫХ ВЕЛОДОРОЖЕК В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	72
Абдуллаева Ситорабону Хасанжон кизи	
YASHIL MOLYAVIY INNOVATSIYALAR VA ULARNING EKOLOGIK INFRATUZILMA MODERNIZATSIYASIDAGI ROLI.....	74
Tursunkulova Gulchiroy Burxonovna	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ИНКЛЮЗИИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ДО 2030 ГОДА.....	77
Алимова Азиза Шерзатовна	
SANOATDA YASHIL ENERGIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLAR.....	83
Abdullaev Elyorbek Odiljon o'gli	
MODA SANOATIDA YASHIL MARKETING VA ISTE'MOLCHILARNING EKOLOGIK ONGINI RIVOJLANTIRISH.....	87
Ahmadjonova Rayhona Jasurbek qizi	
YASHIL ERP TIZIMLARINING KORXONALARDA BARQAROR RIVOJLANISH VA MARKETING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI.....	91
Azizov Abdulla Abdisalamovich	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI INNOVATSION MENEJMENT ASOSIDA YASHIL MARKETINGDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI QO'LLASH.....	95
Boltayeva Sitara Mirdjonovna	
HUDUDLARARO IJTIMOY TENGLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL MARKETING INSTRUMENTLARINING AHAMIYATI.....	99
Ibrohimov Baxtrom Bog'dirovich	
OLIY TA'LIMDA YASHIL INNOVATSIYALARNI TARG'IB QILISH ORQALI XORIJIY TALABALAR OQIMINI OSHIRISH.....	103
Isamuqometov Shukurullo Asotullayovich	
YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA AGROMARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA MEVA SABZAVOT BOZORIDAGI NARX BARQARORLIGI MODELI.....	107
Isroilov Abdurashid Abduraxmanovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	112
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI BILIMLARNI BAHOLASH TIZIMLARI VA ULARNING RAQAMLI IQTISODIYOTGA MOSLASHGAN ILG'OR YONDASHUVLARI.....	115
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA MIJOZLAR BILAN YASHIL RAQAMLI ALOQALARNI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	119
Mirziyodova Gulnozaxon Ayubxon qizi	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY TOLALARDAN FOYDALANISHDA BARQAROR TA'MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH.....	122
Raximov Furqat Jalolovich	
TIJORAT BANKLARIDA OMONAT HAJMINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING VOSITALARINING ROLI.....	126
Raximov Shoxrux Furqatovich	
PAXTA TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARINI JORIY ETISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	130
Tadjiev Sa'dulla Muhitdinovich	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORLARIDA YASHIL INNOVATSIYALAR ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA MARKETING STRATEGIYASINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	134
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	

ФИНАНСОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ И МЕЖДУНАРОДНОЕ КРЕДИТОВАНИЕ В КОНТЕКСТЕ ЗЕЛЁНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	138
Арзумян Стелла Юрьевна	
XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA KPI ASOSIDAGI RAQAMLI PLATFORMANI JORIY ETISHNING IQTISODIY, TASHKILIY VA TEXNOLOGIK SAMARADORLIGI.....	144
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA KPI KO'RSATKICHLARINI PROGNOZLASH VA BOSHQARUV QARORLARINI QO'LLAB-QUVVATLASHNING RAQAMLI MODELI.....	147
Shuhratov Ma'murjon Shuhrat o'g'li	
O'ZBEKISTON MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARI.....	150
Murodbek Boltaboyev	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURIZM TARMOQLARINI SINERGETIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	154
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
TOVARLARNI ILGARI SURISHDA EKO MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	157
Sobiroz Azizbek Avazbekovich, Erkinova Adolat Karim qizi	
HAVO IFLOSLANISHINI MONITORING QILISHDA RAQAMLI VA YASHIL IQTISODIYOT O'RNI: SAMARADORLIK VA SIYOSIY QARORLAR.....	160
Saloxidinov Jahongir Alisher o'g'li	
CHILONJIDA (ZIZIPHUS JUJUBA) O'SIMLIGINING SHAMOLGA TA'SIRI: MORFO-FIZIOLOGIK MEXANIZMLAR VA AGROEKOLOGIK ASOSLARI	163
Yakubjonova Nodiraxon Avazxon qizi	
TOSHKENT SHAXRINI YASHIL MAKON (ZONA) QILISH LOYIHASI ISHLAB CHIQISH	166
Kushboqov Bobur	
YASHIL ENERGETIKA ASOSIDA INTELLEKTUAL TEMIR YO'L TARMOQLARIDA ELEKTR ENERGIYANI BOSHQARISH TIZIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIK VA OPTIMAL INTEGRATSIYA YECHIMLARI.....	169
Olimjon Toirov, Shohruh Azimov	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	175
Jumanazar Xolmuminov	
STATISTICAL ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING CREDIT INTEREST RATES IN COMMERCIAL BANKS.....	175
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich	
MAMLAKATIMIZDA JISMONIY SHAXSLARDAN OLINADIGAN DAROMAD SOLIG'I VA UNI PROGNOZ QILISH USULLARI	178
Sobirova Nigora Baxtiyor qizi	
OROLBO'YI HUDUDIDA YOSHLAR TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIMNING ROLI VA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	182
Isoqulova Munisa Muhammad qizi	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL INNOVATSIYALAR HAMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR	186
Raimov Suhrob Jahongir o'g'li	
TIJORAT BANKLARNING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORI MEXANIZMLARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLAR	189
Abduganiyeva Gulzada Tolkinovna	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ORQALI OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH	192
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
AKSIZ SOLIG'IGI STAVKALARINI INDEKSATSIYA QILISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	196
Abdulxayeva Shaxnoza Muxammadiyevna	
ERKIN IQTISODIY ZONALARNING RIVOJLANISHI	199
Mamadiyev Elyor Akmalovich	
АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКИХ УЛИЦ.....	202
Хаитов С.И.	
DORIVOR O'SIMLIKLAR XOM ASHYOSINING IQTISODIYOTDAGI O'RNI VA AHAMIYATI	205
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA TENGSIZLIKNING KUCHAYISHI: SABABLAR VA OQIBATLAR.....	208
Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna	

FARG'ONA VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY VA MEHNAT BOZORINING RIVOJLANISH JARAYONLARINI IQTISODIY-STATISTIK TAHLIL QILISH VA BAHOLASH.....	212
Mirzayeva Odina Imomnazar qizi	
TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	216
Xayitaliyev Nazirjon Yunusaliyevich	
CHAKANA SAVDO KORXONASIDA BREND STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQUISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI VA ULARNING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI.....	221
Ro'zimatov Shohboz Hamdambek o'g'li	
TRANSPORT VA LOGISTIKA KORXONALARIDA KORPORATIV BOSHQARUV VA MARKETING SIYOSATI	227
Qutbitdinova Moxigul Inoyatovna, Tojiyeva Maxliyoxon Jaxondir qizi	
YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLARNI SOLIQQA TORTISHDA MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI	230
Mahmadazizov Eldorjon Marifjon o'g'li	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALARDA SIFAT MENEJMENTI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH	233
Achilov Ilmurad Neymatovich	
SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI MOLIYAVIY TA'MINLASH VA KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH MASALALARI	237
Samariddin Jumayev	
BOZOR MEKANIZMLARIDA RAQOBAT SIYOSATINING ROLI	240
Avazov Qodirjon Ilhomjon o'g'li, Tursunov Husniddin Tolliboyevich	
GEOLOGIYA-QIDIRUV ISHLARIDA XARAJATLAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH	244
Izbasarov Baxodir Ergashevich	
RAQAMLI TIBBIY MA'LUMOTLAR AYLANISHI XAVFSIZLIGINING IQTISODIY MEKANIZMLARI	247
Omonov Olim Murodullayevich	
МЕХАНИЗМЫ РЕАЛИЗАЦИИ МЕЧТЫ ЧЕРЕЗ НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: ОТ ИНТУИТИВНОГО ОБРАЗА К СТРАТЕГИЧЕСКОМУ ДЕЙСТВИЮ	249
Никишина Изабелла Алиевна	
O'ZBEKISTONDA HORIIY INVESTITSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	256
Ziyadullayev Abdulla Xaliyarovich	
ФИКТИВНАЯ НЕПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ ВО ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АГРАРНОГО СЕКТОРА: ОСНОВНЫЕ ФОРМЫ И ПУТИ ПРЕДОТВРАЩЕНИЯ	258
Юнусов Дехруз Хайдарович, Маматов Одилжон Абдугапарович	
DAVLAT MOLIYASI TIZIMIDA BUDJET XARAJATLARINING MONITORING VA NAZORAT MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIYAVIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	262
Ramozonov Nodir Mardonovich	
AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNING ROLI.....	268
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
KATTA MA'LUMOTLAR (BIG DATA): AXBOROT TIZIMLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VOSITASI	274
Abdullayev Jahongir Shuxrat o'g'li	
LEADERSHIP AND CULTURAL COMPETENCIES IN IMPLEMENTING INSTITUTIONAL CHANGES IN VOCATIONAL EDUCATION.....	277
Abdulmajeed Nabeel Azouz	
SURXONDARYO VILOYATIDA QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQUARISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	283
Xurramov Shaxzod Shermuxamad o'g'li	
QISHLOQ HUDUDLARIDA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT BOZORLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	286
Nematov Qosimxon Najmiddin o'g'li	
SURXONDARYO VILOYATIDA G'ALLA HOSILDORLIGIGA AGROTEKNIK VA IQLIM OMILLARINING TA'SIR OMILLARI.....	289
Eshqobilov Erali Elmurod o'g'li	
MOLIYAVIY INQIROZLAR VA ULARNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	292
Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich	

MOLIYAVIY INQIROZLAR VA ULARNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI

Suvonov Tolmasjon Faxritdinovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

tolmasjon1212@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda moliyaviy inqirozlarning mohiyati, yuzaga kelish sabablari va makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda bank tizimidagi muammolar, kredit bozorida shoklar, valyuta inqirozlari hamda ularning iqtisodiy o'sish, bandlik va inflyatsiya ko'rsatkichlariga ta'siri o'rganilgan.

Kalit so'zlar: moliyaviy inqirozlar, bank tizimi, kredit bozori, valyuta inqirozi, makroiqtisodiy barqarorlik, iqtisodiy o'sish.

Abstract. This thesis analyzes the nature, causes, and impact of financial crises on macroeconomic stability. The study examines problems in the banking system, credit market shocks, currency crises, and their effects on economic growth, employment, and inflation indicators.

Key words: financial crises, banking system, credit market, currency crisis, macroeconomic stability, economic growth.

Аннотация. В данном тезисе анализируются сущность финансовых кризисов, причины их возникновения и влияние на макроэкономическую стабильность. В исследовании изучены проблемы банковской системы, шоки на кредитном рынке, валютные кризисы, а также их влияние на показатели экономического роста, занятости и инфляции.

Ключевые слова: финансовые кризисы, банковская система, кредитный рынок, валютный кризис, макроэкономическая стабильность, экономический рост.

KIRISH

Moliyaviy inqirozlar zamonaviy iqtisodiyotning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Ular bank tizimida barqarorlikning pasayishi, kredit bozorida faollikning qisqarishi, aktivlar narxining keskin o'zgarishi va iqtisodiy ishonchning susayishi kabi holatlarda namoyon bo'ladi. Moliyaviy inqirozlar nafaqat moliyaviy sektorga, balki butun iqtisodiyotning rivojlanish sur'atlariga ham sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

So'nggi o'n yilliklarda ko'plab mamlakatlar moliyaviy inqirozlar bilan yuzlashgan. Jumladan, 2008–2009-yillardagi global moliyaviy inqiroz jahon iqtisodiyotida jiddiy sinovlarni yuzaga keltirdi hamda bandlik, ishlab chiqarish va investitsiya jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Shuningdek, 1997–1998-yillardagi Osiyo moliyaviy inqirozi, 2001-yildagi Argentina inqirozi va 2010-yillardagi Yevropa moliyaviy inqirozlari moliyaviy tizimlarda barqarorlikni ta'minlash muhimligini ko'rsatib berdi.

O'zbekiston bank-moliya tizimi so'nggi yillarda izchil rivojlanish bosqichiga o'tmoqda. Shu bilan birga, global moliyaviy bozordagi o'zgarishlar va mintaqaviy iqtisodiy jarayonlar milliy moliyaviy tizimga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli moliyaviy inqirozlarning oldini olish, ularning ehtimoliy oqibatlarini yumshatish va makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash bo'yicha samarali mexanizmlarni ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Moliyaviy inqirozlarning sabablari va mexanizmlarini o'rganishda Charles Kindleberger muhim nazariy asarlar yaratgan. U o'zining Manias, Panics, and Crashes asarida moliyaviy inqirozlarning siklik xususiyatini tahlil qilib, investorlar xulq-atvoridagi keskin optimizm va vahima holatlari inqirozlarning kuchayishida muhim omil bo'lishini ta'kidlagan.

Bank tizimidagi muammolar va kredit inqirozlarini tahlil qilishda Ben Bernanke tomonidan olib borilgan tadqiqotlar alohida ahamiyatga ega. U o'z ilmiy ishlarida moliyaviy tezlashtiruvchi mexanizm (financial accelerator) konsepsiyasini tahlil qilib, kredit bozorida qisqarishlarning iqtisodiy o'sish sur'atlariga qanday ta'sir ko'rsatishini ilmiy jihatdan asoslab bergan. Bernanke fikriga ko'ra, banklar tomonidan kreditlash hajmining kamayishi korxonalar investitsion faolligining pasayishiga olib keladi va natijada iqtisodiy rivojlanish sur'atlari sekinlashadi.

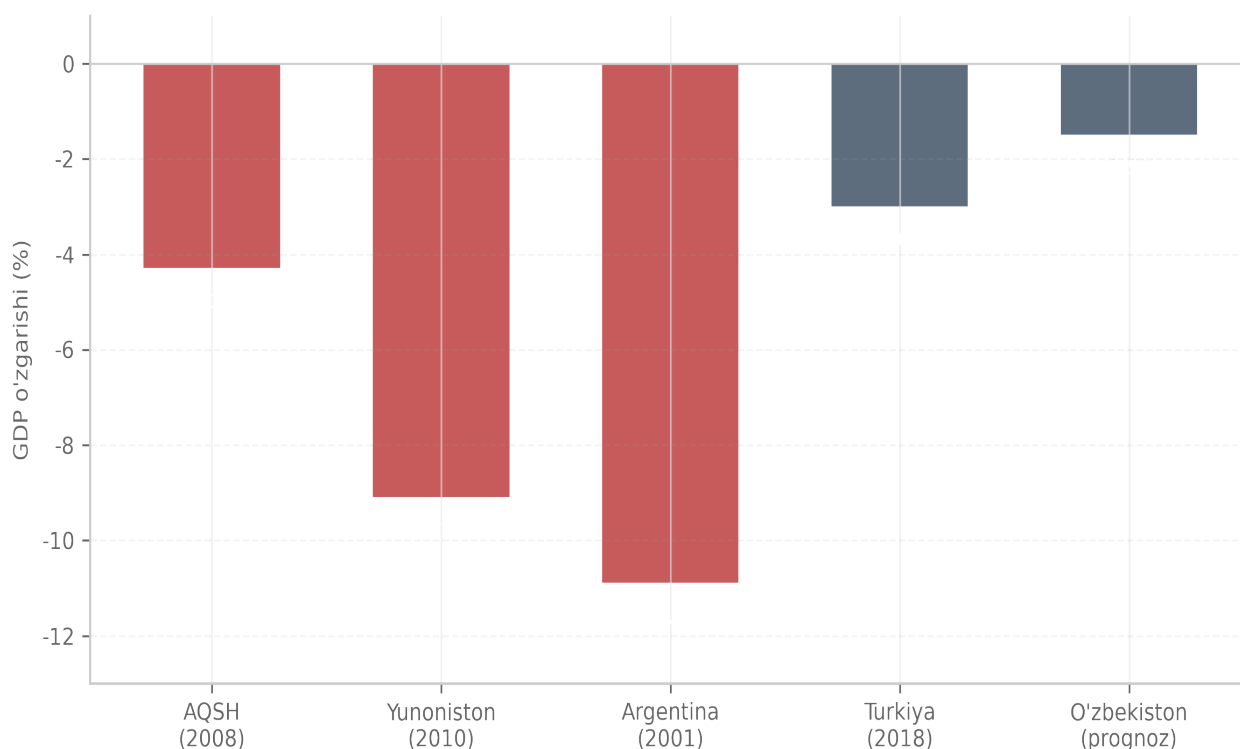
Valyuta inqirozlari va ularning iqtisodiyotga ta'sirini o'rganishda Paul Krugmanning tadqiqotlari muhim o'rin tutadi. U o'z ilmiy izlanishlarida valyuta inqirozlarining shakllanish mexanizmlarini tahlil qilib, moliya bozorlaridagi spekulativ harakatlarning inqiroz jarayonlarini kuchaytirishdagi rolini ko'rsatgan. Shuningdek, Krugman iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi ayrim zaif jihatlarni ham yoritib bergan.

International Monetary Fund va World Bank tomonidan ham moliyaviy inqirozlarni oldindan baholash va ularning oqibatlarini yumshatish bo'yicha ko'plab tadqiqotlar olib borilgan. Ushbu tashkilotlar moliyaviy barqarorlikni monitoring qilish tizimlarini ishlab chiqib, mamlakatlarga inqirozlarga qarshi samarali choralarni amalga oshirish yuzasidan tavsiyalar berib kelmoqda.

O'zbekiston sharoitida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash masalalari O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki hamda O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan muntazam o'rganilmoqda. Bank tizimini mustahkamlash, nazorat mexanizmlarini takomillashtirish va depozitlarni himoya qilish tizimini rivojlantirish orqali moliyaviy barqarorlikni yanada kuchaytirish mumkinligi ta'kidlanmoqda.

Moliyaviy inqirozlar turli iqtisodiy va moliyaviy omillar ta'sirida yuzaga keladi. Jumladan, bank tizimida muammoli kreditlar ulushining ortishi, kredit portfeli sifatining pasayishi, aktivlar narxining haddan tashqari oshishi, valyuta kursining uzoq muddat davomida sun'iy qo'llab-quvvatlanishi hamda tashqi qarzdorlik hajmining ko'payishi moliyaviy tizim barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ushbu omillarning o'zaro uyg'unlashuvi moliyaviy bozorlarda muvozanatning buzilishiga olib kelib, iqtisodiy beqarorlik xavfini kuchaytiradi (1-rasm).

Moliyaviy inqirozlar GDP ga halokatli ta'sir ko'rsatadi

Manba: IMF, XVf, milliy statistika, 2024

1-rasm. Moliyaviy inqirozlarning GDP ga ta'siri (taqqoslash)¹

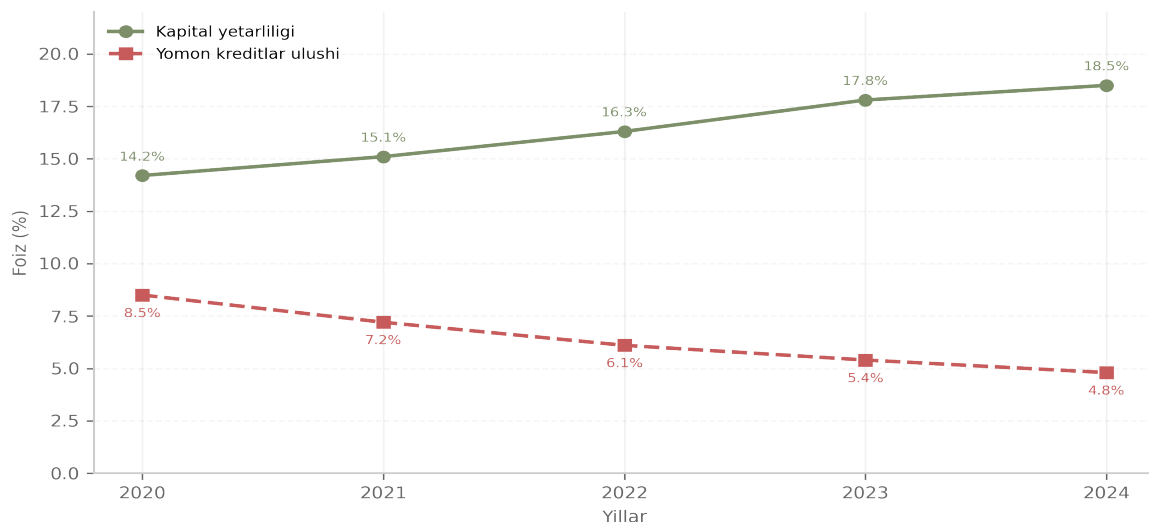
Moliyaviy inqirozlarning makroiqtisodiy ta'siri keng qamrovli va ko'p yo'nalishli bo'ladi. Inqiroz davrida iqtisodiy o'sish sur'atlarining sekinlashuvi, inflyatsiya darajasining oshishi, bandlik ko'rsatkichlarining pasayishi hamda tashqi savdo hajmining qisqarishi kuzatiladi. Bunday holatlar investitsion faollikning susayishi va iqtisodiy subyektlar ishonchining kamayishi bilan ham izohlanadi.

Jumladan, 2008–2009-yillardagi global moliyaviy inqiroz jahon iqtisodiyotiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Ushbu davrda global yalpi ichki mahsulot hajmi taxminan 4,5 foizga qisqargan, millionlab ish o'rinlari qisqarishi kuzatilgan va ko'plab mamlakatlarda iqtisodiy faollikning pasayishi qayd etilgan. Shuningdek, 50 dan ortiq davlat iqtisodiy resessiya holatiga duch kelgan. Mazkur jarayonlar moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va inqirozlarga qarshi samarali iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish zarurligini yana bir bor namoyon etdi (2-rasm).

¹ Muallif ishlanmasi

Bank tizimi barqarorligi O'zbekistonda mustahkamlanmoqda

Manba: O'zbekiston Markaziy banki, 2024

2-rasm. O'zbekiston bank tizimi barqarorligi ko'rsatkichlari (2020-2024)²

O'zbekistonda moliyaviy barqarorlikni yanada mustahkamlash maqsadida bir qator tizimli choralarni amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Avvalo, bank nazoratini takomillashtirish hamda stress-testlash mexanizmlarini keng qo'llash orqali moliyaviy tavakkalchiliklarni oldindan baholash imkoniyatlarini kuchaytirish zarur.

Shuningdek, korporativ boshqaruv standartlarini xalqaro talablarga mos ravishda rivojlantirish, kredit portfeli sifatini muntazam monitoring qilish va muammoli kreditlar ulushini maqbul darajada ushlab turish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Bundantashqari, zaxira kapitalini shakllantirish, likvidlikni samarali boshqarish hamda moliyaviy institutlarning risklarga bardoshlilikini oshirish orqali bank-moliya tizimining barqarorligini yanada mustahkamlash mumkin. Ushbu choralar iqtisodiyotda ishonch muhitini kuchaytirish va moliyaviy xavfsizlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda moliyaviy inqirozlarning mohiyati, yuzaga kelish sabablari va makroiqtisodiy barqarorlikka ta'siri tahlil qilindi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, moliyaviy inqirozlar murakkab va ko'p omilli jarayon bo'lib, ularning oldini olish hamda ehtimoliy oqibatlarini yumshatish kompleks yondashuvni talab etadi.

O'zbekiston bank-moliya tizimi so'nggi yillarda izchil rivojlanib borayotgan bo'lsa-da, global moliyaviy bozorlardagi xatarlarni muntazam monitoring qilish muhim ahamiyatga ega. Stress-testlash tizimini keng qo'llash, kredit risklarini baholash va moliyaviy nazorat mexanizmlarini takomillashtirish orqali moliyaviy barqarorlikni yanada mustahkamlash mumkin.

Kelgusi tadqiqotlarda moliyaviy inqirozlarning milliy iqtisodiyotga ta'sirini baholash modellari, ularni oldindan prognoz qilish tizimlari hamda davlat tomonidan qo'llaniladigan inqirozga qarshi choralar samaradorligini chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Kindleberger, C. P. (1978). Manias, Panics, and Crashes: A History of Financial Crises. New York: Basic Books.
2. Bernanke, B. S. (1983). Nonmonetary effects of the financial crisis in the propagation of the Great Depression. American Economic Review.
3. Krugman, P. (1979). A model of balance-of-payments crises. Journal of Money, Credit and Banking.
4. Xalqaro valyuta fondi. (2023). Global Financial Stability Report. Washington, DC: IMF.
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2024). Yillik hisobotlar. Toshkent. <https://cbu.uz>

2 Muallif ishlanmasi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 10-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

ISBN 978-9910-8407-4-6

9 789910 840746